

List izhaja 1. in 15.
vsakega meseca.
Posamezna šte. 3 K.
Naročnina mes. 6 K.
Rokopisi se ne vra-
čajo in nefrankirana
pisma se ne spreje-
majo.

VOJNI INVALID

Uredništvo:
Šelenburgova ulica
šte. 6/II, levo.

Upravništvo:
Celovška cesta 32/II.
Ljubljana VII.

Glasilo splošne organizacije vojnih invalidov, vdov in sirot za Slovenijo.

Narodnim poslancem!

Med našim narodom je tisoče vojnih žrtev, ki jih je bridka usoda pahnila med najnesrečnejši živelj na svetu. Za svoje doprinešene žrtve stoje danes pred javnostjo potrti in brez sredstev. Nikogar nimajo, ki bi se zavzel za nje in jim zboljšal njih bedni položaj in nikomur ne morejo razodeti svojega notranjega duševnega čuta, ker se jih vsak rad ogiblje, kot nadležno maso. Javnost nima tistega čuta za nje, kakoršnega bi bilo zahtevati od vsakega civiliziranega človeka ter je za nje brezbrizna. Edino, kar imajo, jim daje država, ki je dolžna, jih podpirati za doprišene žrtve. Tudi ona se jih je pričela otesati in jim polagoma jemati s tolikim trudom pridobljene pravice. Miru in počitka potrebne vojne žrtve, se morajo vedno boriti za trohice svojih pravic. Vedno napredujoča konsolidacija države, bi morala njih položaj zboljševati, nasprotno je pa vsak dan slabše. Ravno v zadnjem času je država s svojim nastopom proti nekaterim pravicam vojnih žrtev, tako močno zadela njih obstoj, da se z obupom obračajo do narodnih poslancev, da bi kdo od njih pogledal med vrste vojnih žrtev in se zavzel za njihovo vitalno vprašanje. Čas je, da bodo te žrtve enkrat rešene tega mučnega, nesigurnega stanja. Poslanci, vzemite v roke vse dosežane uredbe in naredbe tičoč se odpomoči invalidom in uvideli boste, da jih je precejšnja kopicica in da ena uredba pobija drugo. Vse te uredbe pa so stlačene v nov nestvor v takozvani zakon v pomoč vojnim žrtvam. V tem začasnem zakonu so vojnim žrtvam dovoljene razne materialne in socialne ugodnosti. Kaj lepo se jih bere in še lepši se jih sliši, žalibog velja tu pregovor, da je papir jako potrepčljiv in da vse prenese. Poglejte samo sledeče slučaje. Pokojnine, ki znašajo za invalide po 30, 60 ali 90 kron, za vdove pa od 6 do 20 kron mesečno, se izplačuje tako, da jih upravičenci po več mesecev ne prejmejo, kljub predpisu invalidskega zakona, ki pravi, da se morajo pokojnine izplačevati vsakega prvega v mesecu in to v naprej. Doklade k pokojnini, katere prejema invalidi z najmanj 50% delanezmožnostjo in vdove nad 40 let stare s pridržkom, da ne plačujejo 30 dinarjev neposrednega davka, se

že dolgo časa ne izplačujejo. Brezobrestna posojila za osamosvojitve in pričetek samostojnih obratov se zadnji čas ne morejo dajati, ker črpanje izrednih pokrajinskih kreditov še ni dovoljeno. Mera še ni polna! Gospoda namerava polagoma zapirati inštitucije in invalidske domove. Ti domovi, ki služijo deloma za zdravljenje, deloma za oskrbo in izobrazbo invalidov, so postali kar naenkrat nepotrebni, ker moramo baje štediti, da se najde kritje proračuna. Pokojninska likvidatura se mora radi štedenja pri uradnikih razpustiti. Kdo bo potem izplačeval pokojnine? Kakor kaže nihče. Vse zato, ker ni nobenih kreditov. Najprvo se je poskušalo pri bolnicah, potem pri univerzah in slednjič so vojne žrtve tiste, pri katerih se mora štediti. Naše poslance bi samo opozorili na ogromne svote, ki so jih nabrali naši davčni uradi na invalidskem davku. Radovedni smo, v kakšne namen se je porabilo ta denar. Tako so nas potisnili v najbednejše stanje. Vsak dan slabše razmere ter boj za obstanek, nas tira v obup in s strahom gledamo v bodočnost. Še tisto trohico ugodnosti, ki smo jo imeli, nam hočejo odvzeti, da ne bomo imeli popolnoma nič. Oprijemamo se zadnje bilke, predno izginemo s površja tega sveta, na katerem smo tako nesrečni mučeniki.

Protestni shod.

Sedanje kritično stanje, ki se je pojavilo v eksistenčnem vprašanju invalidov, vdov in sirot s tem, da se zadržujejo krediti, nameravajo zapreti polagoma invalidski domovi, urad za nakazovanje pokojnin in odpraviti druge socialne ustanove, je dovedlo splošno organizacijo invalidov, vdov in sirot do tega, da je sklicala na dan 2. aprila t. l. v veliki dvorani Mestnega doma v Ljubljani, velik protestni shod. Udeležba je bila sijajna in z razburjenjem ter napetostjo so pričakovali navzoči otvoritve. Ob 10. uri je otvoril navdušno pozdravljen tovariš Mežnarič, kot predsednik organizacije shod.

Nato sta bila izvoljena za predsednika shoda tov. Podmenik za zapisnikarja pa tov. Juvan. Predsednik tov. Podmenik prečita dnevni red

in poda besedo prvemu govorniku tov. Mežnariču. Med splošnim aplavzom pričel je tov. Mežnarič s sledečim govorom:

Tovariši! Skrajni čas je, da smo se zbrali slovenski invalidi, vdove in sirote, da povzdignemo svoje glasove zoper one ljudi, ki skušajo storiti atentat na nas, žrtve, ki smo dali kri, svoje ude in telo za Jugoslavijo. Iz Beograda se je utihotapila vest, da kujejo tamkaj načrt brez kakega vprašanja, ali smo s tem zadovoljni, razpustiti skoro vse naše socialne inštitucije. Kje bo našel potreben invalid nujne hitre pomoči drugje kakor ravno v invalidskem zavodu, katere nam hočejo sedaj odvzeti. Ukiniti hočejo zdravilišča in vse kar so nam do sedaj zgradili. Slišal sem da nameravajo v najkrajšem času, če ne bo kredita, razpustiti invalidski dom v Celju. Prijatelji, ako bodo ukinili enkrat ta invalidski dom, bodo polagoma ukinjali tudi vse druge domove.

Iz manjšega bodo šli naprej in prišli bodo na največje. Slovenske žrtve so se premalo interesirale, da bi znale izvojevati svoje pravice. Koliko je stal invalidski dom v Celju, ki še ni popolnoma gotov? Za to poslopje se je že porabilo 3.800.000 K. Ta svota, ki se votala za nas se hoče vreči sedaj drugam na ta način, da se bo porabilo poslopje za kake verižniške magacine. Ne, prijatelji tega ne smemo dopustiti. Vlada mora storiti vse, da se uredi invalidski dom, ki bo odgovarjal našim zahtevam.

Proč si ne smemo pustiti vzeti to, kar nam je namenjeno. Vzemimo zdravilišče za tuberkulozne na Golniku. Zanj je vlada izdala že 8.000.000 K. Iz te svote pa še ni dograjen. Vprašanje je, ako se bodo v to svrhu dovolili novi krediti za izgotovitev. Imamo toliko tuberkuloznih invalidov, da bi morali imeti še več takih inštitucij, da bi te reveže nekoliko zavarovali.

Ortopedski zavod na Mirju je v surovem gotov. Ali bo dala centralna vlada kredit za izvršitev?

Tovariši zborovalci, kdo je dal centralni vladi povod, da ruši invalidske domove.

Poglejmo nazaj v umazano politiko Slovenije, ki ne daje invalidom svojih pravic. Nekdo je sprožil to misel v Beogradu. Ko se bo likvidiral naš dom v Celju, bo veliko revežev inva-

LISTEK.

Milan Fabjančič:

Pod kamnom.

Tragedije zadnje dejanje.

(Ponatis iz Ljubljanskega Zvona z dovoljenjem avtorja.)

Osebe: Invalid (na berglah in z zavezanim očesom; 29 let).

Njegova žena (27 let).

Otrok v zibelki.

Čas: Zimski večer.

Podstrešna soba z oknom v ozadju in vrati na levi; sredi sobe gola miza z dvema stoloma in prižgano lučjo; ob steni odprta prazna omara; v kotu gašperček. Žena sedi za mizo, krpa invalidove hlače? pri postelji, po kateri je nametano nekaj obleke, cunj in kuhinjske posode, nizka kmečka zibel. Žena je nekoliko trenutkov sama. Zunaj se začuje štorkljanje z berglami po stopnicah. Invalid vstopi, žena se ne ozre. Oblečen je v zakrpano vojaško obleko, na glavi ima pokvečen klobuk; vinjen.

Invalid: (postoji in gleda ženo): Bog daj dober večer! (Ni odgovora). Nič zato, četudi ne ozdraviš; saj se poznavata! (Pride k mizi, se vsede in položi bergle na mizo). No vidiš, to je pa moja tretja in četrta noga. Štiri noge

imam kakor konj in vendar hodim pokoncu. (Iz malhe, ki je ne odloži, privleče steklenico žganja in jo postavi na mizo). Tole sem pa danes priberačil in toliko sem že spil, dobra bera je bila, kaj?

Žena: (vzroji): Ti si kupil žganja, krava pijana...

Invalid: (se pikro zasmeha): Kajpak, sem vedel, da ti bom ustregel! Na pij!

Žena: Žri sam!

Invalid: Ne bodi tako huda, saj nisem mnogo pil; malo sem bil s prijatelji... Tako v temi šivaš, saj nič ne vidiš, revica! Bom pa jaz postregel, takole... (privije luč). Kako je sedaj svetlo!

Žena: (potegne jezno luč k sebi in jo odvije).

Invalid: Kaj me tako pisano gledaš? Ne morem strpeti tvojih oči, ki mi vedno nekaj očitajo. Kaj imaš očitati? Ali si huda. Najlepša si, kadar si huda, jezna, kadar si taka, da bi me najrajše strla z rokami in potala z nogami. Res, takrat si najlepša... Kako me vsi invalidi zavidaajo, ker imam ženo, mlado in iskro ženo! Ti si srečen, ker imaš ženo in otroka, pravijo. Reveži, saj se še vlačugam studijo! — Povej, ali te je kaj sram, ali te kaj peče, da imaš tako pokveko, ki hodi po štirih, za moža? Zakaj pa molčiš? Ha, vidim, da sem rekel resnico. Ne dopusti, da te razjeda bolečina; bodi vesela in

smej se! — Pazi, dušica, da se ne zbodeš v prst; kri bi pritekla, rdeča kaplja tvoje srčne krvi; kako bi jo bilo vendar škoda! (Potegne požirek iz steklenice). Naše krvi, ki smo jo prelivali na litre, na škafe, da bi lahko tekla v potokih, ni bilo škoda; ta kri ni bila vredna niti imena...

Žena: Kaj mi tvoje pridige pomagajo!

Invalid: Da, da... Niti svojega imena... Ti ne veš, kako bi bolelo, če bi se zbodla.

Žena: Tak molči, ne muči! Kruha daj...

Invalid: Jaz sem dal vse, kar sem imel. Preostalo je le nekaj, kar ni podobno niti človeku niti živali... Pa saj imam tebe, dušica, da mi strežeš, da delaš zame, da mi sladiš to napol pijano življenje! Ali se še spominjaš tistega fanta, ki je preplesal cele noči in se je pretepal zaradi tebe? Takrat si se ti smejala, sedaj se pa smejem jaz...

Žena: (razdražena, komaj kroti naval besnosti): Tak molči krava pijana! Kaj kričiš. Nakričal bi se bil na ulici, v gostilni; doma daj mir, mir, mir! Zaradi njega (pokaže na zibel) ne kriči, da se ne zbudi.

Invalid: (se malo umiri): Ali spi? Da bi večno zaspal! Ali ga je bilo treba? — Žena, ali je on moj; ali ni morebiti kdo drug njegov oče? Saj nič ne rečem, nič ne rečem; ne zameri!

lidov brez zavetja. V Ljubljani imamo danes 2000 takih revežev.

Življenje nam ne sme biti le sanje. Jasno nam mora biti, da se je vsak bojeval za državo, ki nam mora biti mati. Pogledimo Rogaško Slatino: Mali prostori so res samo za kakih 70 invalidov in ta dom bi ne bil bogve kako velike važnosti. Toda zakaj bi ne imeli mi one pravice do zdravilišča kakor verižniki.

Dolenjske Toplice so otvorene itak samo po leti. Pogledimo koliko imamo revmatskih invalidov. Dnevno umirajo take vojne žrtve.

Zahtevamo takih institucij, ki nam bodo dajale leka.

Očitajo nam komunizem. Konstatiram, da je vsak od nas pripravljen braniti še danes domovino, če tudi z bergljami. Tisti gospodje, ki nas komandirajo naj pa storijo svoje dolžnosti napram nam.

Preidimo k invalidskemu zakonu. Sramota je, da nam ga že od leta 1918. obetajo, a še danes nimamo pravega in stalnega. Narejajo nam samo uredbe inčasne ukaze na podlagi katerih nam vedno spreminjajo in kratijo pravice. Naj pogledajo v druge države, kako se tam skrbi za invalide, še Avstrija, dasi je slaba je za invalide veliko več poskrbela. Mesto, da meče država milijone za komisije in projekte, naj raje pogleda nas, kaj nam manjka. Vprašajo naj nas, ako imamo dovolj 30 K na mesec. Projekt invalidskega zakona je že požrl 3,000.000 K. Ali smo od tega mi kaj imeli, rajše bi jih razdelili med nas uboge sirote. Invalidi naj bi si izdelali svoj zakon sami. Zakaj se pobira invalidski davek, če mi nič od njega nimamo. Pokojninska likvidatura nima para. Zadnji čas pa so odpustili pet moči, ko že itak ne morejo pravočasno nakazovati pokojnin. Na eni strani mečejo uboge ljudi na cesto, na drugi strani pa plačujejo po 25 K nadure.

In kako so poslovale pregledne komisije? Zgodilo se je, da je prišel invalid pred pregledno komisijo, ki ga je spoznala za zdravega. Prišel je poklic in ta invalid je moral iti k vojakom. Prišel je revček pred vojaškega zdravnika, ki ga je spoznal za 60% invalida. Zadosti žalostno je to, da se invalidu neče priznati invalidnosti, ki mu pripada.

Povedati moramo gospodom, da tako ne gre. (Splošno priterjevanje.)

Predsednik se zahvali govorniku. Nato je nastopil pozdravljen od navzočih drugi govornik tov. Jenko, ki je izvajal svoj govor sledeče:

Dragi tovariši!

Moj namen ni segati predaleč v preteklost. Srce se nam krči, ko vidimo danes polno invalidov, nekdanj krepkih mož.

Kdo je danes, ki čuti z invalidi? Ni ga. Stopimo v vrste, da se borimo za to kar je naše in nam ne more nihče odvzeti in vztrajajmo do skrajnosti.

Vlada misli s svojim postopanjem napraviti stotine beračev, ki bodo sebi v napotje in narodu v nadlego, državi pa v sramoto. Mi hočemo biti vzor narodu in čast državi. Apeliramo, naj nam ne vničijo tega za kar smo se borili že leta.

Naj ne štedijo tam, kjer so pari, ampak kjer so milijoni. (Pritrjevanje in ploskanje.)

Prevzel je besedo tretji govornik tov. Berglez takole:

Tovariši zborovalci!

Kakor sta že ožigosala moja predgovornika, nam mislijo vzeti pokojninsko likvidaturo, invalidski dom v Celju in na Golniku. Slednjega namerava oddati v privatne roke. Največje žrtve imamo na Golniku, sedaj bodo pa tudi te razgnali. Invalidi bodo pripuščeni samim sebi, tisti ki jih ni nobeden vprašal ali daš življenje za domovino.

Prišel bo gotovo še čas, ko nam bodo vzeli še pokojnino. Enako, vdove s sirotami nimajo nobene pomoči in zaslonbe.

Drugega nam ne bo preostajalo ali beračiti, ali krasti. Komur je iz naših vrst naklonila država kako državno službo se ima bati, da ne izpodleti, z ozirom na to, da ima malo službenih let. In kaj je z našim zakonom? Vsi zakoni se izdelujejo, samo naš ne in kdaj bo gotov?

Veliko je invalidov, ki imajo do 40% invalidnosti pa so tudi popolnoma delanezmožni. Kako se morejo s 30 K preživljati. Beračenje jim je pa tudi po invalidskih naredbah prepo vedano. Niti enkrat na dan se ne morejo pošteno najesti. Bivališča nimajo nikjer in čakati morajo na prostem, dokler jih ne vidi oko postave. Zakaj smo se boril in sanjali v našo državo — Jugoslavijo. Danes pa noče nihče poznati invalida. Vsak samo trdi revež je res, pomagati mu pa ne morem, in si vsak predstavlja ono pomoč, ki jo dobivajo invalidi od invalidskega davka. Iz tega dobi invalid neredno mesečno po 30 K, največji invalid pa z doklado kakih 300 K. Za drugo pomoč pa itak nikoli ni kreditov. Sedaj pa hočejo pokojninsko likvidaturo razpustiti, potem ne bo para, ne bo dela ne jela.

Invalidi in vdove nimajo več pravice do tistega, kar jim po božji in človeški pravici pripada.

Najodločneje protestiramo proti temu, da se nam jemljejo naše pravice in predlagamo da se sprejme odločilna resolucija! (Pritrjevanje.)

Kot poslednji govori še predsednik shoda tov. Podmenik o splošnem položaju vojnih žrtev in protestira proti korupcijam, ki se izvajajo nad nami. Rekel je: Nismo vedeli zakaj se bojujemo. Žrtvovali smo kot nedolžni svoje ude, zdravi in svoje življenje. Danes gleda iz nas raztrgana srajca in nihče nas noče poznati. Danes hodimo raztrgani in ker se nam ne da primernega življenja se marsikateri iz obupa uda pijači. Kar se nam obljublja se mora dati, ako se ne izpolni se bodemo morali zopet sestajati. Mogoče nam bodo nekoliko dali in potem dobrih diplomatov zopet polagama vzeli. Če se borimo za svoje pravice se nam očita, da smo bolj ševiki. Kako se ne bi borili, beda naša je vsaki dan gorja. Ne vemo pa nikoli kaj se misli storiti z nami, slučajni nas zbuja iz globokega sna. Danes pridemo z našimi opravičenimi zahtevami in gospodje se nam bodo smejali in dobrovoljno pritrjevali. Če ne bo danes zaleglo bodemo naprej zahtevali.

Dobro bi bilo, da bi trgovci, ki bodo imeli jutri shod zahtevali, zakaj plačujejo invalidski davek. Mi zahtevamo le svojih pravic. Beda in mizerija ne bo dobro vplivala na bodočo vojno. Vzemo si slepce. Ne vidijo solnca, ne človeka, in ti ljudje naj bi lačni in raztrgani hodili po ulici. Kaj hočem povdarjati še bedo vdov in sirot. Vsak si lahko predstavlja kaj je kopica stegujočih se rok, pomoči pa nobene. Zahtevamo, da se izplača dodatek vsem potrebnim vojnim žrtvam, tudi onim invalidom, ki so v zavodu, kakor predvideva zakon. (Odobrovanje.)

Končno prečita tov. Mežnarič sledečo:

resolucija:

Vojni invalidi, vdove in sirote, zbrani na protestnem shodu v ljubljanskem Mestnem domu dne 2. aprila 1922 protestirajo:

1. Proti nameravanemu razpustu invalidskih domov in zdravilišč v Celju, Rogaški Slatini in na Golniku. Oskrba invalidskih domov in zdravilišč naj se izvršuje vsaj v dosedanji meri, ako se ne more izboljšati z ozirom na težak finančni položaj naše države. Kredit za to se mora dati za vzdrževanje omenjenih institucij. Dosedanje investicije, vložene v invalidske domove in zdravilišča z okinjenim istih, pomeni le brezvestno razsipanje državne imovine.

2. Proti zavlačevanju invalidskega zakona. Začasni zakon tvorijo le vzakonjene uredbe; med tem ko se ne uvažuje načrt invalidskega zakona, ki so ga upresal zastopniki invalidskih organizacij sporazumno z merodajno oblastjo na konferenci v Beogradu. Zahtevamo, da se omenjeni načrt uveljavi kot zakon brez vsakih sprememb.

3. Proti ukinjenju pokojninske likvidature, ki bi onemogočilo vojnim žrtvam vsako izplačevanje pokojnin.

4. Proti redukciji invalidov, ki se nahajajo v državni službi.

5. Proti črtanju dodatka k pokojnini invalidom izpod 50% nesposobnostjo.

6. Proti odmeri 30 dinarjev davka, ki velja za določitev dodatka. To merilo pomeni za invalide in vdove za Slovenijo z ozirom na davčni sistem krivično postopanje, ker se odteguje dodatek večini invalidov, vdov in sirot, ki so brez za življenski obstoj potrebnih sredstev.

7. Zahtevamo, da se invalidom, ki se nahajajo v zavodih radi zdravljenja ali strokovne izobrazbe, izplača dodatek kakor predvideva zakon.

Med splošnimi protestnimi vzkliki se je shod mirno razšel in množica invalidov se je podala za deputacijo k predsedstvu pokrajinske uprave.

Korakala je v strnjelih vrstah pred palačo ter nosila na palicah različne napisne tablice z napisi: Zahtevamo kruha. Kdo vživa invalidski davek? Sramuje se naše bede. Kot plačilo odklanjamo bič bede. Požrtvovanja je konec. Mogočnejši ne pozabite, da vaša oblast obstoji iz naše krvi. Žrtve za domovino se ne kaznujejo, temveč se jih nagradi. Bali se nismo poginiti, tudi ne bojimo se umreti. Kri smo prelili, ude

Žena: (z bolno zlobnostjo): Ne, ne! Drug je njegov oče...

Invalid: (zakriči): Lažeš! Jaz sem njegov oče, samo jaz, ki tukaj sedim...

Žena: (ga ustavi): Da, da, tvoj je, samo tvoj... Ne kriči, ne kriči, da ga ne zbudiš; lačen je...

Invalid (zadušeno skozi zobe): Imaš prav, imaš prav! Saj kričim že vsepovsodi: po ulicah, po trgih in gostilnah. Toda nihče me ne sliši, noče slišati... Jaz kričim: Ljudje božji, ženo imam doma, ženo in otroka, majhnega in nežnega, kakor lipov list spomladi. Njegova ušesa so pa gluha, zabita z železnimi zamaški, njihove ustne, ki so srebrale in srebljale našo kri so neme kakor skale; te oči, te njihove oči nas ne vidijo, stran se obračajo, ker se jim studimo. Mi invalidi pa smo postali nesramni in zlobni: srajce odpenjamo in kažemo očitno svoje rane, svoje odrezane roke, noge za nalašč, ker nočejo videti, pa morajo gledati in se stresati od studa... Pa vse zastonj! Mimo tebe šumi svila, dehte krila, zvene nakiti, se valijo tolsti trebuhi, nesramni smeh in zadržane psovke. (Potegne par požirkov). Policija nas pa preganja... Zakaj molčiš, zakaj ne odgovoriš? Vsaj ti nikari, vsaj ti imej malo tistega Kristusovega usmiljenja, ki ga nikjer ne najdeš, vsaj tvoje oči naj bodo prijazne, naj ne žgo, naj ne parajo srca, naj me ne zasmehujejo, vsaj tvoja

usta naj me ne preklinjajo. Nisem jaz kriv! Tu me imaš, tu pred seboj me imaš, bij me s temi bergljami, pretepaj me, razbij mi glavo, to proketo butasto glavo...

Žena: (se ves čas stresa kakor mrzlična, skoči po konci in se vrže ihteč na posteljo).

Invalid: Ne jokaj, žena, za sveta nebesa, ne jokaj! Nisem jaz kriv, nisem jaz kriv! Jaz ti dam svobodo, pojdi kamor hočeš z otrokom, pojdi, naj bom jaz sam, naj jaz sam poginem... Postani vlačuga, če je treba: poznaš može, ki prodajajo svoje žene. Jaz te ne prodajam, svobodo ti dajem, si slišala, svobodo ti dajem...

Žena: (Stoka v blazino).

Invalid: Ne cvili, ne stokaj zaradi tega, zaradi ničesar ni treba tuliti: vsaj je vseeno, saj je popolnoma vseeno... Tistega, kar bi človek rad napravil, ne smeš, kar pa smeš, ne izda nič.

Žena: Ko bi bilo samo to, ko bi bilo samo to! Ti še ne veš, ti nič ne veš...

Invalid: Ali je še kaj, da ne bi mogel vedeti? Ali imaš kaj na jeziku?

Žena: (se stresa v blazino). Oo, oo, joj,

Invalid: (se upre z rokami ob mizo, kakor bi se hotel dviginti): ali je kladio, ali je nož? Vedeti hočem, vedeti, pa naj bo, kar že hoče.

Žena: (v blazino): stanovanje so nam obnovedali...

Invalid: (hlavno): Kaj, kako? nisem slišal dobro...

Žena: (krikne): Na cesto moramo...

Invalid: (omahne na stol): Tako... to je, to je nož; to je smrt...

Par trenutkov molk.

Invalid (trezno): Ali je to res, ali je resnica, kar si rekla?

Žena: Res je...

Invalid (odločno): Potem bodi vsemu temu konec, bodi konec!

Žena: (se vsede na postelj). Zjutraj, ko sem šla...

Invalid: Ne govori, ne govori! Sedaj vem vse... Berača nočejo v hiši, berač naj gre na cesto. Jaz pa ne pojdem, ne pojdem, nesti me bod morali, nas vse tri bodo morali nesti. To hočem jaz, jaz, jaz... Naj le prestopi kdo prag, z berglo mu razbijem glavo, na drobne kosce ga razsekam; ti ne veš kakšno moč čutim v rokah, kakšna kri mi žge po žilah... To je plačilo, plačilo za našo kri, za naše muke? Jaz pa povem, da me ne boste več, mene ne, mene ne... Zadosti je! (Že ni, ki sedi na postelji in brez besed buli predse). Nisem jaz ona krvoločna zver, ki te goni od sebe, ki te davi in mrcvari, ki trga nas vse. Jaz nisem kriv, jaz nisem kriv, niti ene same solze, niti ene same

smo dali. Obžalujemo tako bodočnost države. Pri nas je preteklost in bodočnost države.

Deputacija je nesla protestno spomenico predsedstvu pokrajinske uprave, sprevod pa je počakal pred palačo dokler se ni vrnila.

Na to se je sprevod mirno razšel in je bil končan sijajno uspeli protestni shod.

Oskrba vojnih oškodovancev v Sloveniji.

Pod tem naslovom je izdal leta 1921. načelnik invalidskega odseka g. Dr. A. Breclj razpravo, katere važnejše točke bodo zanimale tudi naše čitatelje.

Slovenija je bila v svetovni vojni mnogo bolj prizadeta, kakor katerakoli pokrajina v Evropi. Okusila je vse vojne grozote, saj je šla večletna soška fronta po njenih najlepših in najrodovitnejših krajih; ves ostali del Slovenije je bil kot vojno ozemlje in zaledje torišče vojaškega pustošenja. Begunstvo, glad, bolezni so ostavile sledove, ki jih izbrišejo šele prihodnja desetletja.

Povojne razmere v Sloveniji ne zaostajajo mnogo za vojnimi strahotami. Zasedba dobre tretjine slovenskega ozemlja in prebivalstva je razkosala mali narodič na tri dele; komaj dobra polovica slovenskega ozemlja in plemena uživa politično svobodo v novi državi. A še ta trpi na vseh vojnih posledicah. Med te spada v prvi vrsti vprašanje, kako oskrbeti vojne oškodovance, ki jih ima ravno slovenski del kraljevine SHS v neprimerno visokem številu in so ostali po razsulu prejšnje države v skrajno neugodnem položaju.

Bivša Avstrija je imela precej zavodov za preskrbo vojnih oškodovancev, a ti so se nahajali izven vojnega ozemlja, torej izven Slovenije. V Sloveniji je bilo pač mnogo zavodov in naprav za vojsko, a skoraj nič za vojne oškodovance. Le v Ljubljani je bila zasilna ortopedska bolnica, protezna delavnica in reedukcijska šola v poslopju državne obrtne šole. Velika večina slovenskih vojnih oškodovancev je bila oskrbljena izven domovine, kjer so bili in so še vzori invalidskih zavodov, kakor ortopedске bolnice, protezne delavnice, razna zdravilišča in reedukacijske šole. Ob razpadu Avstrije so razpale tudi od Avstrije ustanovljene invalidske naprave in v mladi državi je trebalo začeti iznova. Od vseh strani bivše države in iz ruskega ter italijanskega ujetništva so se usipali in se še vedno vračajo slovenski invalidi v domovino.

Svetla točka v ti dobi je **Komisija za preskrbo vračajočih se vojniki** v Ljubljani, ki je že med vojno mnogo koristila slovenskim vojniki in vojnim oškodovancem. Ko je vse drugo razpalo, je ravno ta komisija po razsulu stare države imela v svojih rokah malone vso invalidsko oskrbo. Nabavljala je invalidom proteze, dajala podpore v denarju in obleki, dobavljala učila, izučenim invalidom kupovala raznovrstno obrtno orodje ter mnogim dajala posojila, da so

¹ Ustanovljena z odlokoma ministrstva za notranje zadeve z dne 16. februarja 1915, štev. 3501/M. I., in z dne 15. marca, štev. 5425/M. I.

kletve, niti ene same groznje. Nas vse tri so ubili drugi... Prisedi tu k meni, da ti povem, kakšna misel mi vrta po glavi... Vseeno; pa tam ostani, če se ti ne ljubi! Poslušaj, kam buliš? Ali hočeš, da ne bomo več stradali, prezebali, da ne bomo več gledali in prenašali te vnebovpijoče krivice in sramote? O, da sem tak, kakoršen sem bil, jaz bi te ne vprašal, jaz bi naredil svoje... Dvakrat si že poskusila, poskusi še danes...

(Otrok v zibelki se prebudi, prične kričati in vpije nepretrgomà na vsa usta).

I n v a l i d : (Se zgrabi za glavo in se raztrgano smeje): Ali ga slišiš, ali slišiš kako prepeva? Mleka hoče, mleka terja od mene, od zločinskega očeta, od neusmiljene matere! Tak daj mu vendar, mati, mleka, mleka, kruha mu daj! In če nimaš mleka, vreži se v prsa in daj mu piti krvi, svoje krvi! Ali nimaš srca, mati?

Ž e n a : (Skoči s postelje, zgrabi steklenico z žganjem, vzame iz zibelke otročjo steklenico in nalije vanjo žganja).

I n v a l i d : (Prestrašeno zavpije): Kaj pa delaš, kaj misliš žena? Ne to, ne to! Jaz ne pustim, jaz njegov oče, ne pustim.

Ž e n a : (Postavi steklenico zopet na mizo in se vrne k zibelki): Na mleka, pij, da te ne bo zeblo; le pij, le pij...

I n v a l i d : (Ki je z grozo gledal njeno početje, zgrabi za bergle in se napravi proti ženi

se osamosvojili kot obrtniki, rokodelci, trafikanti itd. Ta komisija je kupila tudi v ugodni legi stoječi grad **Golnik** s posestvom in namepravala z državno pomočjo zgraditi moderno zdravilišče za tuberkulozne. Žal, da se ta v načrtu že izvršena namera ni mogla uresničiti pred razsulo. Last te komisije je tudi kot letovišče zamišljen **Sangrad**, ki pa ni uporaben radi neugodne lege v take namene, marveč bi se dal izkoristiti v obrtne svrhe, ker ima znatno vodno silo z napravo že izvršeno. Ta kranjska komisija je prevzela po razpadu Avstrije Vojaški dom v Rogaški Slatini, ki je bil last Štajerske komisije in je bil med vojno zgrajen za zdravljenje vojniki in vojnih oškodovancev.

Pod Avstrijo se je poslovanje te komisije vršilo v okrilju kranjske dež. vlade, po razpadu Avstrije pa v okrilju in s pomočjo poverjeništa za socialno skrbstvo.

Zakonodaja.

Oskrba vojnih oškodovancev v Sloveniji je izročena invalidskemu oddelku poverjeništa za socialno skrbstvo, sedaj invalidskem odseku pri pokrajinski upravi v Ljubljani, ki je del deželne vlade v Ljubljani. Za poslovanje so doslej merodajni zakoni bivše Avstrije glede vojnih invalidov, svojcev padlih, umrlih in pogrešanih vojnih oseb ter naredbe, izdane od iste države tekom vojne o zdravljenju in oskrbovanju vojnih oškodovancev, o podporah vojnim vdovom in sirotam. Le glede nadpregledov je izdala prva narodna vlada v Sloveniji naredbo poverjeništa za nar. brambo dne 16. dec. 1918; **2. Poslovnik za nadpreglede moštva**. Po tem poslovniku so polkovna okrožna poveljstva v Ljubljani, Celju in Mariboru pregledovala vojne oškodovance. Na podlagi teh nadpreglednih ocen o zmanjšani delazmožnosti oziroma poklicazmožnosti je vojaška pokojninska likvidatura za Slovenijo nakazovala invalidom pokojnine, in sicer od 20—50% delanezmožnosti 30 K, od 51—75% 60 K, od 75—100% 90 K in nad 100% (invalidi, ki so za poklicno delo popolnoma nesposobni in rabijo še zase trajno strežbo) 150 K na mesec. Leta 1918. so pomenile te malenkostne vsote še kaj, dandanes pa že skoro nič, dasi silno obremenjajo državni proračun.

Zeleti je, da se oskrba vojnih oškodovancev čimprej zakonitim putem uredi in po preizkušnih vzorcih drugih držav izpopolni kot najvažnejši in najnujnejši del socialnega vprašanja. To ni več tako težko, saj se je Srbija po svojih odličnih zastopnikih aktivno udeleževala medzavezniških konferenc glede vojnoinvalidskih vprašanj v Parizu leta 1917., v Londonu l. 1918., nova kraljevina SHS pa v Rimu l. 1919 in v Bruslju l. 1920. Vrh tega poznamo še praktično izvrševanje oskrbe vojnih oškodovancev v Nemški Avstriji in Italiji, gradiva dovolj, da ustvarimo tudi pri nas potrebam in času primeren zakon o oskrbi vojnih oškodovancev.

Nekaj statistike.

Direkcija za invalide ministrstva za socialno politiko v Belgradu je na podlagi anket ju-

² Uradni list štev. XXVII z dne 23. decembra 1918.

kričeč): Kaj delaš, zverina, jaz ne pustim, jaz sem njegov oče... Nimaš pravice (zgrabi z desnico ženo za roko), nimaš pravice, zverina!

Ž e n a : (se naglo obrne in sune moža, da se zvrne): Na tu imaš pravico...

(Žena zgrabi otroka v naročje, stopi k mizi in napravi dva krepka požirka, se naglo obrne in zdirja skozi vrata po stopnicah).

I n v a l i d : (Kriči za njo). Jaz ne pustim, zverina; ljudje, držite jo, držite jo, jaz ne pustim...

Molk in tišina.

I n v a l i d : Šla je vtretjič; sedaj se ne vrne več... Hladna je voda, zeblo jo bo... (Zamolko zaplaka v dlani). Naj ti Bog odpusti! (Po nekaj trenutkih pobere bergle in se mukoma spravi pokonci). Sedaj je tudi zate bila ura... (se vsede na mizo in vrže bergle na tla, se nasloni v obe dlani na mizo). Sedaj je tudi zate bila ura... (sloneč na mizi premolči nekaj hipov in nerazločno zapoje): „S' noč pa dav' je slan'ca padla na zelene travnike, je vso trav'co pomorila, vse te žlahtne rožice“. (Se zasmee, vzame steklenico in jo izpije, luč ugasne. Tema. Zasliši se, kako pade telo na tla, kako hrope in pogrka in koplje z rokami krog sebe. Tišina).

Zastor pade.

lija in avgusta 1920 v Zagrebu naročila, da izvede invalidski oddelek točno statistiko vseh vojnih oškodovancev v Sloveniji, saj je statistika nujno potrebna podlaga vsemu našemu poslovanju. To delo se je za zdaj ponesrečilo, ker je bilo naslonjeno na občinske urade, ki mu niso bili kos deloma radi nedostajanja moči, največ pa radi istočasnih del za volitve v ustavotvorno skupščino. Izmed 1057 občin v Sloveniji 150 občin sploh ni poslalo izkazov, velika večina pa zelo površne in neuporabne. Tako nimamo še pregleda glede zdravstvenega stanja, družinskih, pridobitnih in socialnih razmer vojnih oškodovancev, le njih število nam je približno znano.

Glasom poročil vojaške pokojniske likvidature je bilo 24. oktobra 1920 naslednje stanje:

	Delanezmožnost	Mesečna pokojnina	Število
Invalidi urejeni	20—50%	30 K	okroglo 8.000
„ „	51—75%	60 K	„ 2.065
„ „	76—100%	90 K	„ 837
„ „	nad 100%	150 K	„ 125
Invalidi, neurejeni, iz Prekmurja javljeni			350
Vojne vdove po moštvu, urejene			5.852
Vojne vdove po moštvu, neurejene, iz Prekmurja javljene			650
Vojne sirote (pod 16 let stare) po moštvu, urejene			14.593
Vojne sirote (pod 16 let stare) po moštvu iz Prekmurja, okroglo			1.800
Poleg teh je:			
Invalidov še neurejenih, došlih iz ujetništva in v Nemčiji okroglo			2.500
Vojnih vdov po moštvu, neurejenih zlasti v Nemčiji, najmanj			1.000
Vojnih sirot po moštvu, neurejenih zlasti v Nemčiji, neznanom ⁴			

Na kratko bi se dale te številke tako povedati: Slovenija ima 14.000 vojnih invalidov, 8000 vojnih vdov, nad 17.000 vojnih sirot.

Te ogromne številke pa niti od daleč ne označujejo vse bede vojnih oškodovancev. Vštete niso družine onih invalidov, ki sami ne morejo živeti in še manj preživljati svojce. Prevladuje sicer število „lahkih“ invalidov (20 do 50% delanezmožnosti). Pri malokaterem invalidu se bo dala njegova pohabljenost še izboljšati in delazmožnost zvišati, pri veliki večini se vrši izpremema naroba, iz boljsega na slabše. Kirurški invalidi, pohabljeni in okrnjeni prenašajo še svoje nedostatke in uporabljajo proteze dovoljno, dokler so močni in mladi, toda s pešanjem moči bo rastla invalidonst in delanezmožnost tudi pri njih. Pri „notranjih“ invalidih pa je že zdaj opaziti silno naraščanje invalidnosti. Invalidi, ki jim je nadpregledna komisija priznala 20 ali 30% radi pljučnega katarja, zahtevajo v čedalje višjem številu zdravstvene oskrbe v bolnicah in zdraviliščih, ker se jim je doma v bednih razmerah boazen poslabšala, njih delanezmožnost zrastle na 100% in čez. Isto se dogaja pri invalidih bolnih na srcu in obistih, k sreči je njih število v primeri s tuberkuloznimi neznatno.

Omeniti pa je še **živčne in umobolne invalide**, ki rastejo kakor gobe iz tal. Ljudje, odpušteni iz vojske z malimi telesnimi nedostatki ali poškodbami, se oglašajo in zahtevajo popolno invalidsko oskrbo, ker jim je obolelo živčevje, ali se jim mrači um. Umevno je, da vse vojne stiske in grozote, ki so jih morali prestajati leta in leta, niso mogle preiti brez tajnih in usodnih posledic pri vojniki, ki so bili že morda prej naklonjeni k živčnim in duševnim boleznim. Računati nam je, da se število teh invalidov še znatno pomnoži, kar pomenja izdatno obremenitev invalidske uprave.

Marsikdo se tolaži z mislijo, da bo čas kot najboljši zdravnik izlečil invalidsko gorje. Misel je vsekakor resnična; če ne bo kmalu take strahovite vojne, kakor je bila svetovna, bo vprašanje vojnih oškodovancev rešeno tekem ene človeške dobe. Zdi se nam pa, da bo čez 10 let hujše kot dandanes in morda bo po 20 letih zgubljal svoj resni značaj glede obsežnosti ter državno-gospodarske in socialne važnosti. Vsekako pa je dandanes še upoštevati dejstvo, da se invalidska beda množi. Vojni oškodovanci, iz večine mladi ljudje, si ustanavljajo družine v dobri veri, da si svoje stanje izboljšajo. Pri mnogih je to početje pametno, pri veliki večini pa njim samim in državi v očitno škodo. Toda, kdo bi jim hotel v dobi svobode kratiti to človeško pravico? Zakonita sredstva so nezadostna in vsekakor nedopustna. Dopustna in edino uspešna v tem pogledu bi bila pravna odgoja, vzbujanje

³ Častna izjema je ljubljanski magistrat, ki nam je napravil točno in v vsakem pogledu vzorno statistiko.

⁴ Številke, ki jih tu priobčeni statistični podatki izkazujejo, se seveda menjajo, oziroma rastejo od dne do dne.

družbi sploh, da je vsakdo odgovoren za vsak svoj čin svoji vesti in da s tega stališča, ne po trenutnem razpoloženju in najbližjih osebnih nraavnih zavesti pri invalidih samih in v naši resničnih ali dozdevnih ugodnostih, usmeri svoje bodoče življenje. V ti smeri vplivati na invalide je najboljšo socialno delo!

Pregled vojnih oškodovancev v Sloveniji nam kaže tužno sliko sedanosti in nič veselejše bodočnosti.

Nadpregledi, statistika, evidenca.

Iz pravkar omenjenih statističnih podatkov je razvidno, da je znatno število invalidov še neurejenih, to je ne še nadpregledanih. Tudi pri urejenih invalidih je iz omenjenih razlogov ponovni nadpregled nujno potreben. Zato izdeluje Direkcija za invalide sporazumno s pokrajinskimi invalidskimi upravami nov in enoten pravilnik za nadpreglede vseh vojnih oškodovancev v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ti nadpregledi naj se izvrše po enotnih načelih po vsej državi. V komisiji bodo zastopniki in izvedenci vojaške in civilne uprave ter zastopniki invalidov samih. Na podlagi teh nadpregledov bo možna zanesljiva statistika vojnih oškodovancev ne samo glede števila, marveč tudi glede zdravstvenega stanja, gmotnega in socialnega položaja. Tudi glede pokojnin bodo imeli ti nadpregledi stvarno stalno in enotno podlago. V našem invalidskem oddelku imamo že pripravljen urad, ki naj izvrši splošno statistiko vseh vojnih oškodovancev in vodi njih evidenco.

Zdravljenje vojnih oškodovancev.

Invalidi imajo pravo, da dobivajo zdravniško pomoč za poškodbe in bolezni, ki so posledice vojnega službovanja. Doslej so to delo v Sloveniji opravljale vojaške in civilne bolnice, predvsem stalna vojna bolnica in splošna bolnica v Ljubljani. Živo občutimo potrebo **ortopedske bolnice** za invalide, ki se doslej radi nedostajanja prostorov še ni mogla otvoriti. Navedene bolnice niso urejene za sistematično zdravljenje posledic raznih vojnih poškodb in bolezni, zato je mnogo invalidov utrpelo nepopravljive škode na svoji delazmožnosti. Pričakovati je, da bomo imeli pred koncem leta 1921. moderno urejeno ortopedsko bolnico v Ljubljani, ki bo služila v prvi vrsti vojnim, a tudi delavnim invalidom in ortopedskega zdravljenja potrebni mladini.

Nekaj ortopedskega zdravljenja so deležni naši invalidi v **Invalidskem domu** v Dolenjskih Toplicah. Ta dom nam je prepustila vojaška uprava poleti 1920. Vojni invalidi dobivajo radioaktivne kopeli, masažo in zdravljenje na mehano-terapičnih aparatih. Uspehi so v mnogih slučajih zelo ugodni. V tem zdravilišču je prostora za 160 invalidov.

Vojaški dom v Rogaški Slatini uporablja invalidska uprava že od prevrata ter ima tam večje število invalidov, ki so „notranje“ bolni. Invalidov, bolnih na prebavih in zdravilnih vrelcev v Rogaški Slatini potrebnih, imamo malo. Več jih je bolnih na obistih, srcu in živcih. Ti tvorijo glavni del v Vojaškem domu, ki lahko sprejme do 150 invalidov.

Največ invalidov, ki zahtevajo zdravniške pomoči, je bolnih na pljučih. Invalidska uprava ima v ta namen **zdravilišče na Golniku**, ki je bilo poleti 1919 za silo opremljeno in prirejeno. Prostora je v njem za kakih 50 bolnikov. Dela so že začeta, da se Golnik preuredi v moderno zdravilišče za bolne na pljučih, kjer bo imelo okroglo 120 invalidov prostora, in sicer v stari, prirejeni zgradbi 40 težko bolnih, v novo zgrajenem poslopiju pa 80 lahko bolnih. Upati je, da bo to invalidsko zdravilišče koncem 1921 v polnem obratu.

Slovenija ima za sedanje potrebe mnogo premalo bolnic in še manj hiralnic. Vsi ti zavodi so prenapolnjeni tako, da je mnogo invalidov-hiralcev še v zavodih izven države, ali pa hirajo brez prave strežbe in pomoči pri svojih družinah, kjer nimajo niti dostojnega bivališča. To velja za vse hiralce, zlasti pa za umobolne invalide. Da odpomore tej invalidski bedi in razbremenijo druge zavode (umobolnice in hiralnice), namerava invalidski oddelek ustanoviti posebno **kolonizacijo za umobolne invalide-hiralce**. Ti invalidi bodo imeli primernejše bivališče in se bodo lahko veš dan gibali na prostem. Zaposliti jih nameravamo, kolikor so telesno in duševno za to sposobni, z lažjim poljskim delom, posebno z vrtnarstvom ter z domačo obrtjo (izdelo-

vanjem lesenih hišnih potrebščin, kakor žlic, škafov, rešet i. dr.). V ta namen smo si že izbrali sredi Slovenije ležeče veleposestvo, čigar grad in gospodarsko poslopje bo zadoščalo kot bivališče za 150 do 200 takih invalidov. Najmanj toliko invalidov-hiralcev nam je oskrbeti.

Nujno potrebno je, da imamo v središču tudi zavod za preiskovanje poškodovanih in bolnih invalidov ter določanje njihovega zdravljenja. V ta namen otvorimo letos v Ljubljani poleg ortopedske bolnice **Osrednjo preiskovalnico** za kirurško in interno bolne invalide. Ta preiskovalnica bo imela poseben oddelek za preiskovanje tuberkuloznih invalidov, kjer se bo tudi določal način njih zdravljenja oziroma oskrbovanja. Ta oddelek, zamišljen kot oskrbovalnica za bolne na pljučih (dispanzer), je namenjen tudi splošni uporabi. Sploh snujemo vse te invalidske zavode tako, da bodo služili tudi potrebam civilnih in delavnih invalidov.

(Dalje prihodnjic.)

Društvene vesti.

Izvanredni občni zbor poverjeništvu v Kamniku, se je vršil dne 2. t. m. v gostilni pri Potočniku na Grabnu. Poročala sta kot delegata centrale tov. Krušič in Ušan. Izvoljen je bil nov odbor. Predsednik tov. Potočnik; podpredsednik tov. Balantič; tajnik tov. Zupančič; podtajnik tov. Kofler; blagajnik tov. Bremšak; blag. nam. tov. Srdar; odborniki tov. Kočar, Hribar, Klemenc, Letnar in Filipič. Sekcija vdov: tov. Kemperlova in Ulčarjeva.

Ustanovni občni zbor podružnice v Št. Petru v Savinjski dolini je bil dne 2. t. m. v prisotnosti poročevalcev iz Ljubljane tov. Tomca in Fakina. Izvolili so se: predsednik tov. Vratnik; podpredsednik tov. Zupanc; tajnica tov. Dreščik; podtajnik tov. Žrebelj; preglednika tov. Ocvirk in Škafar. Sekcija vdov: tov. Račič in Svet.

Poverjeništvu Brežice je imelo dne 9. t. m. izvanredni občni zbor. Kot delegata sta bila navzoča tov. Tomc in Krušič. Vdeležil se je tudi predsednik krškega poverjeništvu tovariš Žabkar. Po poročanju so se izvolil v odbor sledeči tovariši: predsednik Poček; podpredsednik Perkman; tajnik Brumec; podtajnik Skrvavč; blagajnik Petan; preglednika Kranjec in Ilješ; odborniki Novak, Cerjak, Pintarič, Umek. Za vdove: Voljčanšek in Gabron.

V Škofji Loki se je vršil dne 2. t. m. ustanovni občni zbor podružnice. Predsedoval je delgat centrale tov. Roš. Odbor, ki se je izvolil je sledeči: predsednik tov. Debeljak; podpredsednik tov. Šubic; tajnik tov. Zaletel; blagajnik tov. Potočnik; pregledniki tov. Jurman in Jamnik; odborniki tov. Bertonec, Godešič, Oman in Zakotnik.

Mariborski protestni shod, ki ga je sklicala centrala splošne organizacije vojnih invalidov, vdov in sirot proti zapiranju invalidskih domov in kratenju drugih pravic vojnim žrtvam, se je vršil tudi v Mariboru, dne 9. aprila t. l. ob 15. uri v Gambrinovi dvorani. Kot govornika sta dospela iz Ljubljane tovariša Mežnarič in Roš. Predsedoval je predsednik mariborskega poverjeništvu tov. Čerpes, ki je ob določenih uri otvoril shod in podal besedo tov. Mežnariču. Tov. Mežnarič je natančno orisal pomen in razvoj invalidskih domov in zdravilišč, katere namerava vlada polagoma ukiniti. Povzel je besedo še tov. Roš, ki je pojasnil položaj vojnih žrtev, kratenje njihovih pravic in inštitucij. S soglasnim pritrjevanjem se je sprejela enaka resolucija, kakor na ljubljanskem protestnem shodu. Pripravil se je obhod po mestu, ki se pa ni mogel izvršiti vsled deževnega vremena.

Iz Prekmurja. V Murski Soboti se je ustanovilo dne 2. t. m. naše poverjeništvu pod predsedstvom delegata tov. Belinca. Odbor se je sestavil takole: predsednik tov. Bokalič; podpredsednik tov. Duh; tajnik tov. Zrinski; podtajnik tov. Rešek; blagajnik tov. Novak; podblagajnik tov. Idič; odborniki tov. Kolosa, Bratkovič, Kutoš; preglednika tov. Šebjančič in Pavličič.

Invalidom iz Prekmurja. Na ustanovnem občnem zboru podružnice v Murski Soboti so izrazili tamkajšnji invalidi delegatu centrale željo, da bi ona posredovala pri mariborskem vojnem okrogu, da pridejo vsi oni invalidi, ki še niso nadpregledani in ne dobivajo pokojnin k naknadnim nadpregledom. Na tozadevno in-

tervencijo centrale, je odgovorila Komanda mariborskega vojnega okruha pod št. 7605, da naj se vsi taki invalidi, ki še niso bili nadpregledani, zglasijo pri svojih občinskih uradih, kateri bodo zahtevali od navedene komande „Zaslišanja“. To velja za oni del Prekmurja, kateri spada pod mariborski vojni okrug. Centrala opozarja prizadete invalide iz Prekmurja, da v lastnem interesu te prijave takoj storijo.

Nadpregledi. Po naredbi ministrstva za socialno politiko, se vrše naknadni nadpregledi vojnih invalidov vsakega prvega, dvajsetega in tridesetega v mesecu. Vsi oni, ki so se pri rednih nadpregledih pritožili in so dobili v roke tozadevna potrdila, naj počakajo dokler ne bodo poklicani. Po predpisih morajo glede njihovih ponovnih pregledov odločati superrevizijske komisije, ki pa bodo začele poslovati najbrže šele sredi maja.

Poverjeništvu in podružnice, ki še niso poslale svojih mesečnih obračunov centrali se opozarjajo, da to čimpreje store, ker je drugače redno poslovanje izključeno.

Razne vesti.

Sprememba v direkciji invalidov. Pred kratkim je ostavil svoje mesto v direkciji invalidov pri ministrstvu za socialno politiko v Beogradu ravnatelj g. dr. Fran Jež. Ž njim smo izgubili invalidi, vdove in sirote veliko oporo in nado v delo za našo stvar. Vsak od nas ga pozna kot dobrega in pravičnega uradnika, ki je posvetil vse svoje zmožnosti našemu vprašanju.

Počel je delati za nas tik po prevratu kot uradnik poverjeništvu za socialno skrb v Ljubljani, kjer je imel vedno pred svojo sobo dolgo vrsto invalidov in vdov, z vsakovrstnimi potrebami. Dasiravno z malimi sredstvi, je znal pomagati in potolažiti njegov bedni položaj. S svojim sočutjem in uspešnim delom za nas, si je kmalu prisvojil naše simpatije, da smo se za vsako stvar zatekali k njemu, kakor k svojemu očetu. Kot izvrstnega delavca in dobrega poznavalca naših razmer in teženj, ga je ministrstvo poklicalo na vodilno mesto, kjer si je z nadaljnjim svojim delom pridobil velike zasluge pri urejevanju našega vprašanja.

Sedaj skoro po štiriletnem delovanju za nas, zapustil je državno službo in se raje posvetil civilnemu poklicu.

Ž njim smo izgubili težko nadomestljivo oporo, želimo mu pa v njegovem novem poklicu mnogo sreče. Njegov namestnik je g. dr. Gregorič, ki je kakor čujemo že započel delo z vso resnostjo, zato pričakujemo tudi od njega uspešnega in pravičnega delovanja.

Iz Krškega se poroča, da priredi tamkajšnje poverjeništvu na belo nedeljo 23. t. m. veselico v prid vojnim žrtvam v prostorih sokolske dvorane v Gregoričevem hotelu. Začetek ob 20. uri zvečer.

Smrt med invalidi. Umrla sta dne 29. marca t. l. Anton Oražem iz Glinca pri Ljubljani, dne 9. aprila t. l. pa Avgust Jenček iz Ljubljane. Ohranimo jih v spominu!

Poverjeništvu Ljubljana naznanja svojim članom in članicam, naj ne hodijo več po moko, ker je že vsa razdeljena. Dobijo se še moški, ženski in otroški čevlji različnih vrst proti takojšnjemu plačilu.

Izgubljeni sta bili o priliki razdelitve moke dve svoti denarja. Nahajata se pri tajništvu poverjeništvu v Ljubljani, kjer jih izgubitelja dobita med uradnimi urami.

Invalidski shod se vrši dne 30. t. m. ob 9. uri dopoldne v Žireh. Po shodu se vrši istotam veselica v prid vojnim žrtvam.

Uredništvo naznanja vsem naročnikom, da se je moral naš list počenši s to številko podražiti od 2 K na 3 K za izvod, vsled vedno naraščajoče draginje papirja in drugih tiskarskih potrebščin.

Odgovorni urednik: Berglez Srečko.
Tisk tiskarne J. Blasnika nasl., v Ljubljani.